

Activitate de învățare

Viața într-un sat de graniță: studiu de caz

Autori	Lilit Minasyan, Școala Ayb, Erevan, Armenia Nina Hayrapetyan, Școala Ayb, Erevan, Armenia Ani Tovmasyan, Școala Ayb, Erevan, Armenia Meri Martirosyan, Gimnaziu Nr. 3, Kapan, Armenia Naira Yerkanyan, Liceul Hambardzum Galstyan, Erevan, Armenia Haykanush Ghevondyan, Școala Nr. 122, Erevan, Armenia
Vârsta	15 ani (clasa a IX-a)
Timp	90 de minute
Întrebarea-cheie	Cum a afectat războiul diferite domenii ale vieții din satul de graniță Movses?

Viața într-un sat de graniță este întotdeauna foarte diferită de viața într-un oraș departe de graniță, iar aceste diferențe devin mult mai vizibile în timpul războiului. Oamenii care locuiesc aici sunt cei care simt asprimea războiului mai intens și sunt nevoiți să se confrunte cu violența militară și cu o atmosferă nesigură chiar în spațiul în care locuiesc. Duritatea și instabilitatea vremurilor de război afectează toate grupele de vârstă și privesc toate sferele vieții, inclusiv demografia, economia, educația și modul de viață. Această lecție se concentrează asupra schimbărilor care au avut loc în zonele de frontieră ale Armeniei în ultimele trei decenii.

Karabahul de Munte a fost acordat Azerbaidjanului de către regimul sovietic în 1923, iar până în 1991 a fost o regiune autonomă în Republica Sovietică Socialistă Azerbaidjan. În timp ce regiunea a fost martora unui conflict în primii ani ai secolului al XX-lea, se poate spune că conflictul modern din Nagorno-Karabah (Arțah) a început în 1988, chiar înainte de prăbușirea Uniunii Sovietice. Populația din Nagorno-Karabah a cerut ca regiunea să devină parte a RSS Armene și a realizat acțiuni legale, constituționale în vederea atingerii acestui scop.¹ Deși recensământul sovietic din 1989 a indicat că 77% din populația din Nagorno-Karabah era armeană și 21% azeră, dorințele armenilor au fost respinse atât de Uniunea Sovietică, cât și de Azerbaidjan; acesta din urmă a început războiul împotriva Karabahului de Munte în 1991, atacând în același timp și alte regiuni armene. Republica Karabahul

1

Consiliul Deputaților Poporului din Nagorno-Karabah a votat pentru unirea regiunii cu Armenia, fiind desfășurat și un referendum (boicotat de populația azeră din Nagorno-Karabah), în care majoritatea covârșitoare a votat în favoarea unificării cu Armenia.

de Munte a fost proclamată în același an. Partea armeană a câștigat războiul, semnând, în 1994, acordul de încetare a focului. Un tratat de pace însă nu a fost semnat niciodată, iar acțiunile militare au continuat mulți ani după aceea. Escaladările din 2016, 2020 și 2023 au făcut insuportabilă viața oamenilor obișnuiți din Republica Nagorno-Karabah și din satele învecinate. Ca urmare a celei mai recente escaladări din septembrie 2023, Karabahul de Munte a fost forțat să accepte intrarea în componența Azerbaidjanului din cauza gravelor pierderi suferite.

În cadrul acestei lecții, elevii vor analiza sursele primare și secundare, lucrând în grup; fiecare dintre grupuri se va concentra pe o sferă a vieții și va acoperi un segment cronologic al conflictului. Grupurile vor evalua, de asemenea, influența războiului asupra unei anumite categorii de vârstă: copii, tineri, adulți sau persoane în etate. Prin activitatea *Cafeneaua mondială*, elevii vor comenta prestația colegilor și vor oferi sugestii de îmbunătățire. Profesorii sunt încurajați să prezinte și să explice elevilor criteriile de evaluare reciprocă, pentru a facilita critica constructivă între grupuri. Tema pentru acasă va fi redactarea unui eseu argumentativ despre schimbările din viața unui sat de graniță în timpul războiului, privit din perspectiva unei grupe de vârstă alese de ei. Lecția este un studiu de caz al satului Movses din regiunea Tavush din Armenia.

Obiectivele activității

Elevii vor putea:

- Să compare și să confrunte sursele primare, descoperind și descriind, pe baza acestora, principalele schimbări din viața locuitorilor zonei de frontieră a conflictului.
- Să explice impactul războiului din perspectiva participanților direcți, dezvoltându-și empatia față de aceștia.
- Să analizeze influența conflictelor asupra vieții oamenilor, formându-și opinii personale.

Recomandări metodologice

Pentru o lecție eficientă, se așteaptă ca elevii să fie familiarizați cu conflictul armeano-azer și cu evenimentele generale din perioada 1988-2023. Pentru a oferi un fundal esențial al conflictelor, la începutul lecției, profesorul va prezenta o scurtă introducere care cuprinde evenimentele din perioada respectivă.

Lecția reprezintă un studiu de caz al vieții într-un sat de graniță din Armenia. Prin urmare, profesorul va trebui să folosească o varietate de surse primare și secundare, pentru a promova gândirea critică în rândul elevilor și pentru a încuraja concluziile imparțiale și bine argumentate.

Pentru o muncă de echipă bine organizată și o cooperare eficientă în cadrul grupurilor, profesorii sunt încurajați să formeze asocieri

echilibrate la începutul lecției, ținând cont de particularitățile individuale ale fiecărui elev.

După etapa a doua (discuție, analiza și pregătirea materialelor), elevii sunt așteptați să facă turul clasei și să comenteze munca colegilor lor din alte grupuri (etapa a treia). Cafeneaua mondială este o tehnică care trebuie explicată clar elevilor pentru a evita haosul. Pentru a se asigura că toate lucrările sunt efectuate într-un interval de timp stabilit, profesorii sunt încurajați să folosească cronometre.

Pentru ca activitatea de evaluare reciprocă să aibă succes, profesorul trebuie să prezinte criteriile de evaluare înainte de începerea lucrului în grup, astfel încât elevii să fie familiarizați cu acestea. Vezi anexa II pentru criteriile de evaluare reciprocă; evaluarea reciprocă se realizează la etapa a treia.

Profesorii sunt încurajați să organizeze discuția în clasă (etapa a IV-a) în spiritul de participare egală și să asigure fiecărui elev posibilitatea de a se exprima.

Activităț

Etapa I

Salutul / Pregătirea materialelor necesare	5 minute
--	----------

Etapa a II-a

Lucru în echipe	40 de minute
-----------------	--------------

Elevii sunt împărțiți în patru grupuri, în baza sferelor sociale pe care le vor analiza:

- Demografia
- Economia
- Educația
- Modul de viață

Toate grupurile primesc o scurtă prezentare a istoriei conflictului. După ce au studiat-o, grupurile încep să lucreze la principalele surse. Li se oferă un set de surse (Anexa I), care prezintă toate cele trei decenii de independență a Armeniei și durata conflictului activ (1991-2023). Sursele conțin informații despre demografia, economia, educația și modul de viață al satului Movses. Fiecare grup studiază toate sursele propuse, apoi trage concluzii cu privire la schimbările intervenite în viața satului pe parcursul perioadei respective și își notează constatările pe postere.

Etapa a III-a

Cafeneaua mondială	25 de minute
--------------------	--------------

Toate posterele sunt expuse pe perete, iar grupurilor de elevi li se solicită să facă o plimbare prin clasă, examinând fiecare poster timp de cinci minute, pentru a se familiariza cu conținutul acestuia și pentru

a nota sugestii, pe care le vor anexa posterului. Vor folosi criteriile de evaluare reciprocă (Anexa II). Sugestiile pot reprezenta atât întrebări despre subiect, cât și îmbunătățiri pe care elevii le consideră necesare.

Elevii vor analiza posterele consecutiv.

Fiecare va petrece 20 de minute examinând posterele celorlalte grupuri, iar apoi alte cinci minute pentru a face îmbunătățiri rapide propriilor postere, pe baza sugestiilor colegilor lor.

Etapa a IV-a

Discuția dirijată

20 minute

Activitatea presupune o discuție dirijată în baza întrebării-cheie. Fiind deja familiarizați cu modificările survenite în fiecare sferă a vieții, elevii discută despre schimbările generale din satul Movses de-a lungul perioadei, răspunzând astfel la întrebarea-cheie.

Evaluarea

După cum s-a menționat anterior, perspectiva de evaluare pe parcursul lecției va fi reciprocă. Elevilor li se vor propune criteriile (vezi Anexa II) pentru a evalua activitatea celorlalte grupuri și pentru a face sugestii constructive.

Tema pentru acasă

Tema pentru acasă este redactarea unui eseu argumentativ care să răspundă la întrebarea-cheie a proiectului din perspectiva grupului de persoane-resursă selectate la alegere: copii, tineri, adulți sau persoane în vârstă.

Dicționar

Regiune autonomă – regiune a unei țări care are un grad de autonomie sau libertate din partea unei autorități externe, de exemplu, regiunea Nagorno-Karabah în Azerbaidjanul Sovietic.

Aygepar – un sat de graniță din Armenia, în vecinătatea satului Movses.

Berd – raion în nord-estul Armeniei din care face parte satul Movses.

Dost – persoană sau națiune apropiată, înrudită; prieten.

Sistemul Paros – sistemul suportului financiar de stat acordat oamenilor nevoiași în Armenia.

Setul de surse

Grupul 1 Demografia

Sursa A Populația raionului Shamshadin (actualmente Berd), inclusiv satul Movses, 1989

Naționalitatea	Numărul	Procentajul
Armeni	32,820	99.5%
Ruși	66	0.2%
Azeri	55	0.2%
Ucraineni	13	0.1%
Iazigi	10	0.1%
Alții	21	0.1%
Total	32,985	100%

Sursa: „Recensământul din URSS, 1989”, Comisia Națională de Statistică, Erevan.

Sursa B Ararat Avalyan, primarul de Movses, despre săteni, 19 mai 2014

Către anul 2014, conflictele îndelungate au alungat mulți tineri din Movses, astfel că pensionari erau peste jumătate din populația satului. În mai 2014, primarul satului Movses a vorbit despre această situație, reflectând la o eventuală întoarcere a tinerilor, precum și la necesitatea de a finanța dezvoltarea comunităților locale în vederea încurajării acestui proces.

„Nu știu dacă oamenii plecați se vor întoarce sau nu. Ce condiții ar trebui să creăm pentru a-i încuraja pe cei plecați să se întoarcă? Poate că, dacă se va restabili pacea, statul va folosi resursele militare pentru dezvoltarea comunităților. Astăzi, oamenii înaintează cereri guvernului, fără să țină cont că această țară este într-un război. Într-adevăr, cheltuielile militare sunt mari. Cei plecați simt că oamenii vor fi fericiți doar într-un singur caz: când se vor răzbuna pe azeri. După ce pacea va fi reinstaurată, unii se vor întoarce: din dragoste pentru casa lor, locul de naștere, patria lor, țara lor, pentru a fi acolo pentru părinții lor.”

Sursa: Hakobyan, T (2014) „Satul Movses în palma dușmanului”, agenția de știri *Civilnet*, 19 mai, <http://tinyurl.com/488d9z5v>, accesat la 10 octombrie 2023.

Numărul de locuitori	1 905
Femei	1 022
Bărbați	883
Inclusiv:	
Pensionari	685
Copii de vârstă școlară	125
Copii de până la 6 ani	62
Orfani	8
Copii cu dizabilități	6
Veterani ai celui de-Al Doilea Război Mondial	5

Sursa: Mikayelyan, H. (2017) *Percepții sociale asupra conflictului din Armenia și Nagorno-Karabakh*, Caucasus Institute: Erevan.

Satul are 928 de gospodării, 52 fiind incluse în Sistemul Paros.

Sursa D

„Școala din Movses va avea anul acesta 122 de elevi; cândva avea 1 200”, 25 august 2016

Sursa: Hakobyan, T. (2016) „Școala din Movses va avea anul acesta 122 de elevi; cândva avea 1 200”, agenția de știri *Civilnet*, 25 august, <http://tinyurl.com/mr45yk77>, accesat la 10 octombrie 2023.

„La 1 septembrie, 122 de elevi vor merge la școală în satul de graniță Movses. În urmă cu doi ani, numărul de elevi din această școală era de peste 160. La sfârșitul anilor 1960 și începutul anilor 1970, această școală avea 1 200 de elevi. În ultimii 40-45 de ani, numărul elevilor de la școala din Movses a scăzut de zece ori.”

Sursa E

Populația raionului Berd la 1 ianuarie 2022

Sursa: Berdcity.am (2023) „Datele raionului Berd din provincia Tavush din Republica Armenia”, <https://www.berdcity.am/Pages/CustomPage/?CustomPageID=722b890c-cc0b-4c5d-bdf2-30fbeb4291>, accesat la 10 octombrie 2023.

Numărul total al populației	31 695
Naționalitatea	Armean
Numărul de nașteri înregistrate	2,953
Numărul de decese	2,084
Numărul de gospodării	40,057
Numărul de pensionari	4,958

Sursa F

„La ce visează copiii din satele de graniță”: o fată de 17 ani din Movses, 19 iulie 2015

Sursa: Hakobyan, A. (2015) „La ce visează copiii din satele de graniță”, agenția de știri *Blog News*, https://blognews.am/arm/news/287709/?fb_comment_id=863533820404460_865707523520423 19 iulie 2015, accesat la 10 octombrie 2023.

„Nu contează ce se întâmplă. Cel mai important lucru este pacea; pacea și creșterea numărului de locuitori ai satului. Noi, tații și mamele noastre, păzim granița la fel ca soldații. Părinții și frații noștri nu ar trebui să părăsească Armenia pentru a-și găsi de lucru. Iar dacă suntem mulți și nu părăsim satul, inamicul va rămâne acolo unde este și nici nu se va gândi să treacă granița...”

Sursa G

O femeie de 40 de ani din Movses, provincia Tavush, Armenia

Sursa: Mikayelyan, H. (2017), *Percepții sociale asupra conflictului din Armenia și Nagorno-Karabakh*, Caucasus Institute: Erevan, p. 6.

„Nu este adevărat că copiii noștri sunt neliniștiți din cauza bombardamentelor. Grădinița a fost renovată, iar acum nu se aud împușcături din interiorul ei. Dacă copiii sunt afară și aud împușcături, vin înăuntru. În fața grădiniței, se construiește un zid suplimentar, pentru a o proteja de gloanțe. Copiii noștri sunt bine, fericiți și bine hrăniți. Fundația Armenească oferă grădiniței hrană, mobilier și tot ce avem nevoie.”

SARCINI

Analizați sursele propuse și realizați un poster, răspunzând la următoarele întrebări.

- 1 Ce schimbări a suferit profilul demografic al satului Movses în perioada 1989-2022? Acordați atenție următoarelor domenii:
 - a Numărul locuitorilor,
 - b Componenta pe sex și vârstă,
 - c Raportul dintre natalitate și mortalitate,
 - d Componenta etnică.

- 2 Conform surselor și cunoștințelor voastre despre conflict, ce factori au influențat schimbarea profilului demografic al satului Movses?

Grupul 2 Economia

Sursa A

Un bărbat de 60 de ani, Movses, provincia Tavush, Armenia

Sursa: Mikayelyan, H. (2017) *Percepții sociale asupra conflictului din Armenia și Nagorno-Karabakh*, Caucasus Institute: Erevan, p. 6.

„Nu sunt suficiente locuri de muncă în sat. Satul e pe moarte, oamenii pleacă. Am fost sufocați de taxe, iar apoi fostul premier a vizitat satul nostru și a promis că le va desființa. Și-a ținut promisiunea și acum este puțin mai ușor. O persoană care locuiește aici [în regiunea de graniță] ar trebui să fie în centrul atenției [guvernului]. Trebuie să aprecieze că rămânem aici. Nu mai sunt fabrici. În perioada sovietică, în regiune erau 36 de fabrici.”

Sursa B

Ce a arătat numărătoarea?

Sursa: Dokholyan, A. (1993) „Granița: un luptător nu devine slab”, ziarul *Aygabatz*, N4, <https://tert.nla.am/archive/NLA%20TERT/Aygabac/1993/4.pdf>, 12 februarie, accesat la 10 octombrie 2023.

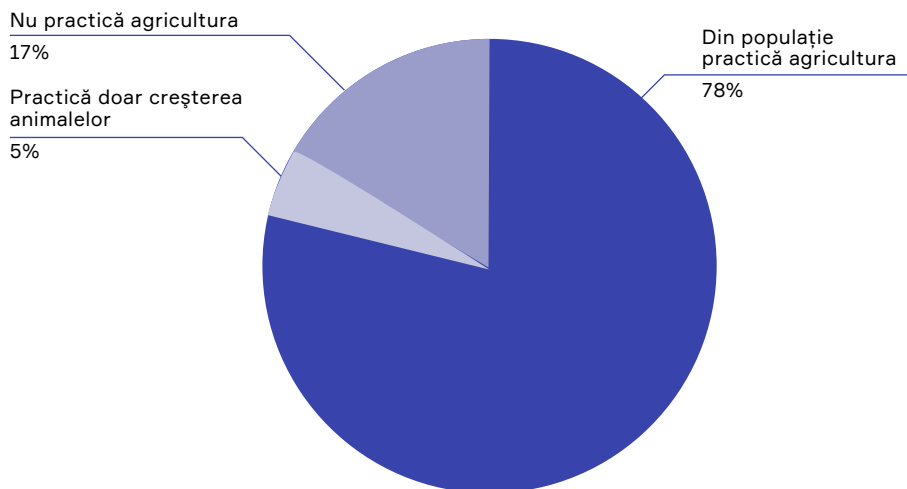
„De la 1 ianuarie 1993, în comparație cu aceeași perioadă din 1992, numărul de bovine a scăzut cu 3 300. Nu este un secret că o scădere atât de bruscă a numărului de animale este un rezultat direct al mecanismului imperfect de privatizare, din cauza căruia a avut loc, și încă are loc, o sacrificare în masă a numărului de animale nu numai în regiune, ci și în republică în general.”

Sursa C

„Prezentul dificil și viitorul neclar al satului Movses”, 28 octombrie 2008

Sursa: Sargsyan, V. (2008) „Prezentul dificil și viitorul neclar al satului Movses”, agenția de știri *Heta*, 28 octombrie, <https://hetq.am/hy/article/52512>, accesat la 10 octombrie 2023.

„În sat sunt 540 de hectare de teren arabil. Aproximativ 200 de hectare sunt înconjurate de mine sau situate într-o zonă periculoasă, între pozițiile armene și azere. Fără irigare, țăranii nu au ocazia să vândă recoltele slabe, crescute cu greu. Doar strugurii sunt livrați la punctul de recepție al fabricii de coniac din Erevan, care operează în Berd. În perioada sovietică, fabrica de conserve din satul Aygepar a lucrat în trei schimburi, ba chiar a acceptat și dudu de la țărani. O parte semnificativă a tinerilor din Movses a emigrat, iar numărul crescătorilor de animale a scăzut. În Movses erau 1 000 de vite, acum sunt 300. Țăranii nu vor să se ocupe cu creșterea animalelor, pentru că nu este profitabilă.”

Sursa: MPG (Gallup International Association) (2014) *Analiza și evaluarea riscurilor legate de schimbările climatice*, p.102.

„Fabrica de textile din Movses a funcționat din 1988 până în 1992. Întreprinderea a fost situată la 500 de metri de granița armeano-azeră, în clădirea fostului spital (spitalul a fost închis în 1976), și, ca urmare, a fost avariata în război. Fabrica producea haine pentru copii, care erau exportate în întreaga URSS. În 1992, fabrica a fost grav avariata și închisă. Majoritatea sătenilor lucrau la această fabrică; chiar și foști locuitori ai satului Movses au revenit din Erevan pentru a se angaja aici.”

Sursa: Agenția de știri Lurer (2017) „Producția textilă în Movses”, 15 august, <http://tinyurl.com/y5w65sdt>, accesat la 10 octombrie 2023.

Analizați sursele propuse și realizați un poster, răspunzând la următoarele întrebări:

- 1 Din ce ramuri era compusă economia satului Movses înainte și după declanșarea conflictului dintre Armenia și Azerbaidjan?
- 2 Cum a afectat conflictul dezvoltarea economiei localității?
- 3 Ce categorie de vârstă (copii, tineri, adulți, bătrâni) credeți că a fost cea mai afectată de schimbările economice din Movses între 1988 și 2017 și de ce?

Grupul 3 Educația

Sursa A

„Să vină mult dorita pace”, 1 iulie 1994

Sursa: Badalyan, A. (1994) „Să vină mult dorita pace”, ziarul *Aygabat*, <https://tert.nla.am/archive/NLA%20TERT/Aygabac/1994/23.pdf>, 1 iulie, accesat la 10 octombrie 2023.

„În urmă cu câteva zile, a avut loc spectacolul „Adio, Grădiniță!” al copiilor care au frecventat grădinița din Movses. Grădinița se află într-un sat care a fost multă vreme ținta bombardamentelor; chiar și acum pericolul unui atac inamic plutește în aer. Iată de ce, evenimentul din acea zi a fost important: nu doar pentru că cei mici își luau rămas-bun de la grădiniță și deveneau școlari, ci și pentru că, în acele zile alarmante, au dobândit cunoștințele cu care să intre în lumea nouă sub tunetul armelor.”

Sursa B

„Copiii sunt transferați de la școlile din satele de graniță”, 2 septembrie 2014

Sursa: Medialab News-room-Laboratory (2014) „Copiii sunt transferați de la școlile din satele de graniță”, 2 septembrie, https://medialab.am/11880/?fbclid=IwAR0q4sYXTEGnUwa-toxUSIUJw9Z7za6s94d3T07xiSxZysm0Lyp_17XFUf4, accesat la 10 octombrie 2023.

„În ultimii cinci ani, numărul copiilor de vârstă școlară din sat a fost în scădere. În prezent, în școală sunt 132 de elevi. Potrivit directorului școlii, emigrația din anii '90 a avut un mare impact asupra numărului de elevi; aproape că nu mai sunt tineri în sat. Familiile nu au părăsit Armenia, ci s-au mutat din Movses în alte zone ale republicii.”

Sursa C

„Elevii din satul de graniță Movses vor învăța robotica”, 19 decembrie 2018

Sursa: Agenția de știri Armbanks (2018) „Elevii din satul de graniță Movses vor învăța robotica”, 19 decembrie, <http://www.armbanks.am/hy/2018/12/19/117927/>, accesat la 10 octombrie 2023.

„Cu sprijinul fundației de caritate *Stepan Gishyan*, elevii din satul de graniță Movses din regiunea Tavush vor putea să facă roboți și să implementeze modelarea tridimensională. În laboratorul „Armat”, care a fost înființat în urmă cu doi ani la Movses, elevii din gimnaziu au învățat programarea, dar nu au reușit să facă roboți, deoarece nu aveau dispozitivele adecvate. Acum vor folosi cunoștințele și abilitățile dobândite în laborator pentru a proiecta roboți.”

Sursa D

„Un copil care locuiește în zona de frontieră trebuie să primească o educație bună”, 29 noiembrie 2017

Sursa: Muradyan, L. (2017) „Un copil care locuiește în zona de frontieră trebuie să aibă o educație bună”, *Postul public de radio al Armeniei*, 29 noiembrie, accesat la 10 octombrie 2023.

„În școala din satul Movses nu există sală de spectacole. Vechea cazangerie a școlii a fost recent renovată cu finanțare de la Comitetul Internațional al Crucii Roșii și transformată într-un adăpost, ceea ce este de mare importanță pentru școala din satul de graniță. Adăpostul, cu o suprafață de 60 de metri pătrați, este proiectat pentru a găzdui

139 de persoane. Zona este mică, dar planul este să organizăm, temporar, evenimentele școlare în acest adăpost. În școala din satul Movses prima deprindere pe care o învață copiii este să tragă. Anul trecut, copiii au ocupat locul 3 la concursurile naționale de tir, iar anul acesta s-au clasat pe locul 4.”

Sursa E

O femeie de 40 de ani din Movses, provincia Tavush, Armenia

„Nu este adevărat că copiii noștri sunt neliniștiți din cauza bombardamentelor. Grădinița a fost renovată, iar acum nu se aud împușcături din interiorul ei. Dacă copiii sunt afară și aud împușcături, vin înăuntru. În fața grădiniței se construiește un zid suplimentar pentru a o proteja de gloanțe. Copiii noștri sunt bine, fericiți și bine hrăniți. Fundația Armenească oferă grădiniței hrană, mobilier și tot ce avem nevoie.”

Sursa: Mikayelyan, H. (2017), *Percepții societale asupra conflictului din Armenia și Nagorno-Karabakh*, Caucasus Institute: Erevan, p.6.

Sursa F

Ferestrele școlii din Movses au fost zidite, pentru a o proteja de împușcături și bombardamente.

Imagine: Javahir Badalyan, elev la școala din Movses, august 2023.

- 1 În ce împrejurări se realizează educația copiilor din satul Moses la grădiniță și la școală?
- 2 Ce impact a avut războiul asupra mediului educațional al copiilor din sat? Cum i s-au schimbat prioritățile?
- 3 Ce perspective educaționale au copiii din satul Moses?

Grupul 4 Modul de viață

Sursa A

„Granița: un luptător nu devine slab”,
12 februarie 1993

„Realitatea războiului era evidentă și în stația de autobuz din Erevan. Nu exista niciun transport care să meargă la Tavush. Câteva persoane se adunaseră în haltă. Veniseră cu autobuzul de la Movses și așteptau să plece înapoi. „-Eh, cine are nevoie de noi? Copiii noștri sunt aici, soții noștri sunt la graniță și suntem ca oamenii fără adăpost, pe drumuri”, a spus o tânără, dând din mâini. A sosit autobuzul. Ne-am îndreptat spre Ijevan, de unde fusese deschis un drum nou prin munți până la Tavush. Drumul era atât de îngust, încât două mașini abia de puteau trece una pe lângă cealaltă în pasul montan împădurit, lung de 50 de km. Un camion s-a apropiat din cealaltă direcție, gemând sub încărcătura sa. Acesta este singurul drum care leagă provincia Tavush de republică.”

Sursa: Dokholyan, A. (1993) „Granița: un luptător nu devine slab”, ziarul *Aygabatz*, <https://tert.nla.am/archive/NLA%20TERT/Aygabac/1993/4.pdf>, 12 februarie, accesat la 10 octombrie 2023.

Sursa B

„Totul va fi bine”, Primarul de Movses, iulie 2020

„Este de la sine înțeles că nu vom putea trăi cot la cot, având o graniță deschisă. Ar trebui să existe fie o terță parte, ca Rusia în vremea sovietică, care să exercite presiuni asupra ambelor părți, fie forțe militare care păzesc granița. Nu vom mai putea avea încredere unul în celălalt. Este adevărat că înainte de război aveam prieteni azeri. Îi numeam „dost”. Armenii și azerii obișnuiau să se viziteze reciproc. În magazinul din satul nostru, femeile azere din satul vecin erau deservite primele, pentru că trebuiau să meargă mult. După tot ce ne-au făcut ei însă, după tot ce am îndurat, nu mai putem fi prieteni din nou.”

Sursa: Poghosyan, G. (2020) „Totul va fi bine”, *Hayzinvor*, <http://www.hayzinvor.am/78401.html>, accesat la 10 octombrie 2023.

Sursa C

„Totul va fi bine”, Primarul de Movses, iulie 2020

„20% din casele din satul Movses sunt deja pustii. Nimeni nu locuiește acolo. Majoritatea tinerilor s-au mutat din sat; după ora șase, nu vezi mai mult de cinci-șase oameni pe străzi. Chiar și unele femei din Movses sunt gata să părăsească țara pentru a-și găsi de lucru, dacă Rusia le acordă cetățenia mai ușor. Și eu vreau să plec. De ce să rămân? Nu pot trăi sub amenințarea gloanțelor. Chiar și școlarii, dacă îi întrebi, vor spune: „Când termin școala, voi merge în Rusia”. Dacă fiul meu primește cetățenia, voi merge și i mă voi alătura cât de curând posibil.”

Sursa: Poghosyan, G. (2020) „Totul va fi bine”, *Hayzinvor*, <http://www.hayzinvor.am/78401.html>, accesat la 10 octombrie 2023.

„În anul 2013, prin hotărârea Consiliului Local Movses, a doua sâmbătă a lunii august a fost desemnată „Ziua Satului”. Viceguvernatorul provinciei Tavush a subliniat importanța desfășurării evenimentului în satul de graniță unde, în ciuda proximității inamicilor, locuiesc și lucrează eroii din Tavush. Sărbătorind Ziua Satului, locuitorii din Movses își subliniază atașamentul față de țara natală. Aceștia nu doar că nu și-au părăsit patria, dar și-au direcționat eforturile depuse de foștii săteni, care locuiesc acum în străinătate, pentru a rezolva problemele localității.”

Sursa: Mtad.am (2017)
„Movses celebrează Ziua Satului”, 14 august, <http://tavush.mtad.am/news/item/2017/08/14/movses/>, accesat la 10 octombrie 2023.

„Căminul cultural al satului, construit în anii 1950, este o structură arhitecturală unică. În timpul războiului și în anii următori, în clădirea acestuia a staționat o unitate militară. Cu doar câțiva ani în urmă, unitatea militară s-a mutat în satul vecin, iar locuitorii au început să se gândească la renovarea căminului cultural. Au apelat la instituțiile abilitate; au fost alocate 100 de milioane de drami (aproximativ 236 000 de euro). Palatul Culturii a fost complet renovat. „Ne pregătim să organizăm concerte aici. În sfârșit, tinerii vor avea unde să se adune”, spune primarul satului.”

Sursa: Badalyan, A. (2011) „Uși încuiate și urme de gloanțe sunt peste tot aici”, *Arevik*, 26 iunie, <http://tinyurl.com/dfaksyfw>, accesat la 10 octombrie 2023.

SARCINI

Analizați sursele propuse și realizați un poster, răspunzând la următoarele întrebări.

- 1 Cum s-a adaptat viața din Movses la condițiile de război?
- 2 Ce schimbări s-au produs în viziunile despre un mod de viață pașnic înainte și după război (Primul război din Nagorno-Karabah)?
3. În ce moduri a afectat războiul angajarea și modul de viață al tinerilor din sat?

Criteriile de evaluare reciprocă

Criterii	Întrebări relevante	Note și comentarii
Relevanța conținutului 1-5	<p>→ Conținutul posterului este relevant pentru subiectul discutat?</p> <p>→ Posterul transmite eficient mesajul și informațiile-cheie?</p>	
Claritatea mesajului 1-5	<p>→ Mesajul principal al posterului este ușor de înțeles?</p> <p>→ Imaginile și textul sporesc claritatea mesajului?</p> <p>→ Este folosit un limbaj clar?</p>	
Organizarea și structurarea 1-5	<p>→ Posterul este structurat într-o succesiune logică?</p> <p>→ Există o tranziție clară de la o dimensiune la alta?</p>	
Creativitatea 1-5	<p>→ Posterul demonstrează gândire creativă?</p> <p>→ Există elemente unice sau idei care evidențiază produsul?</p>	
Respectarea sugestiilor 1-5	<p>→ Posterul ține cont de îndrumările oferite și realizează cerințele specifice propuse?</p>	